De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* No. 124.)

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE**. Abonnementen en Advertentien aan de **ADMINISTRATIE**; **Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.**
Inzendingen, die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 7 April 1907. No. 1527.

Abonnementsprijs: *franco* aan huis, per drie maanden *f* **1.20**, voor België per jaar *f* **5.30** bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar *f* 6 bij vooruitbetaling. Afronderlijke nummers *f* —.**10**. Abonnementen worden aangenomen door het Bureel te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.
Advertentiën: van 1 tot 6 regels *f* **1.20**, voor elken regel meer *f* —.**30**. Aanvragen en vermelding van liefdegaven *f* —.**12** per regel.

Pro Rege.

XIII.

Gij hebt hem met eere en heerlijkheid gekroond.
Psalm VIII : 6.

Thans volgt de vraag, of de reusachtige hoogte van ontwikkeling waartoe de mensch allengs opklom, een vermetel en overmoedig grijpen naar het verbodene is geweest, en dus zou zijn af te keuren; dan wel of het bezit van deze overmacht in zijn hem van God gegeven roeping lag, en alzoo de verwerving ervan toejuiching verdient.

Jezus' Koningschap, 't viel niet te verhelen, is in het leven der volkeren teruggedrongen. De herders der volken, om zoo de leidslieden te noemen, die onder hen den toon aangeven, ontleenen aan het roepen voor Jezus geen bezieling meer. En zelfs binnen de wanden der Kerk is het lofzingen voor Christus als den *Koning der eere* in toon en tint gedaald. Ter verklaring van dit teleurstellend verschijnsel wezen we op het onloochenbaar feit, dat, uit wat oorzaak dan ook, de stroom van het Godvruchtige leven, de stroom der Religie allerwegen in zijn bedding gedaald is. En om te voorkomen, dat de geloovigen zich in dit opzicht niet te fier boven de twijfelaars en ongeloovigen verheffen zouden, spraken we het onomwonden uit, dat ook onder ons verachtering in genade te bespeuren valt, en dat met name de geestdrift voor Jezus *Koninklijke eere* ook onder ons maar al te zeer getemperd is. De onderscheidîng tusschen de geloovigen in het *Heilige*, de naamgeloovigen in den *Voorhof*, en de ongeloovigen die zelfs nog achter den Voorhof terugtraden, gaf daarbij het verschil aan tusschen wat we in onzen engeren kring en in onze breedere nationale omgeving om ons waarnemen. En om tegen zelfverheffing te waarschuwen en van een te hard oordeel over de afgegledenen en twijfelmoedigen af te manen, poogden we van de algemeene daling in den stroom van het religieus bewustzijn een aan de werkelijkheid ontleende verklaring te geven. Zullen we ook op onze nationale omgeving weer ten goede werken kunnen, en zal de breede schare weer iets, iets althans van de eere van Jezus Koningschap gaan verstaan, dan baat 't niet of ge al de boosheid van 't menschelijk hart in hen aanklaagt. Invloedoefening vraagt sympathie, en sympathie voor wie afdoolden komt dan eerst in u op, indien ge klaar en helder inziet, dat de strooming van het algemeen menschelijk bewustzijn op elk gebied beheerscht wordt door tijden en omstandigheden, en dat die tijden en omstandigheden in de dagen onzer vaderen voor de belangstelling in de Religie even buitengemeen gunstig waren, als ze thans uitermate ongunstig zijn geworden; en indien ge, erkennende hoe ge ook zelf in die ongunst der tijden deelt, u met uw afgegleden volk lotgemeen gevoelt, en dus ook wel den toorn, maar toch meer nog de zoekende liefde tegenover de lieden die in den Voorhof zijn, en tegenover hen, die ge reeds buiten den Voorhof ziet omdolen, in uw hart aan het woord laat komen.

Ter verklaring van dit ons allen gemeene lot, hebben we toen nadruk gelegd op drie kwalijk te loochenen feiten. Vooreerst op de overmacht, die de mensch in zoo korte spanne tijds wist te veroveren over de natuur. Een macht, in de één*e* eeuw die achter ons ligt, sterker toegenomen, dan in de achttien eeuwen van Christelijk leven, die daar achter lagen. Iets wat het af hankelijkheidsgevoel, dat breede stramien voor de algemeene Godsvrucht, zoo in het oog loopend verflauwen deed. In de tweede plaats wezen we op de verbreeding van den gezichtseinder, die voorheen meest binnen nationale grenzen besloten, thans heel de wereld omvat, omspant en onder één gezichtsblik saamtrekt. En in de derde plaats op de verbijsterende toeneming van onze menschelijke kennis, niet zoozeer in de diepte en in de hoogte, maar dan toch in de breedte en lengte der dingen. Voorts toonden we aan, hoe uit deze drie factoren een onrustige beweging was opgekomen, die de stilte, waarnaar het vrome hart uitgaat, verbrak, en den stillen, verborgen omgang met de wereld daarboven verstoorde. En waar op die wijs het hooge zelfgevoel van den mensch wies, en de gegevens voor het religieuse leven steeds ongunstiger werden, lieten we uitkomen, hoe ongemerkt een koningschap van den mensch zelf aan het woord kwam, dat voor het Koningschap van Christus geen plaats liet. Dat koningschap van den mensch zelf stichtte zich den troon zijner eere in de groote wereldsteden, en beheerscht van daar uit, door wat men den modernen tijdgeest noemt, heele natiën en volkeren. Die moderne tijdgeest drong de werking van den Heiligen Geest terug, gelijk 'smenschen koningschap het Koningschap van Christus. Maar in dien hoogen waan misleid, werd de mensch-koning zelf slaaf van koning-Mammon. En wel greep de moderne mensch toen de Kunst aan, om zijn meer ideale behoeften te bevredigen, maar die liefde voor de Kunst sloeg al spoedig in Kunstaanbidding om, en de mensch-koning knielde neder voor den god van het Schoone, om in die afgodische vereering voor den afgod der Schoonheid nogmaals zich zelf te verliezen.

Dit nu plaatst ons voor de heel andere vraag, of de mensch op zichzelf, door naar die hoogere macht over de natuur te staan, gezondigd, dan wel zijn van God gegeven roeping vervuld heeft. En het antwoord op die vraag kan niet anders luiden, dan dat God zelf den mensch heeft opgeroepen, om de natuur aan zich te onderwerpen; dat de Christenheid, in de dagen harer onbeperkte heerschappij, die roeping maar al te zeer verwaarloosd heeft; en dat in zooverre aan haar de schuld ligt, dat thans in de gewonnen overmacht over de natuur eene aan God en zijn gezalfden Koning vijandige macht is opgetreden.

Sla het scheppingsverhaal op, en immers aanstonds wordt het u aangezegd, dat de mensch geroepen is tot *heerschappij*. God zeide: „Laat ons menschen maken, naar ons beeld en naar onze gelijkenis, *en dat ze heerschappij hebben*." En dat niet alleen over de dierenwereld, die vooraan komt, neen, er staat uitdrukkelijk bij: *heerschappij over de geheele aarde*. Dat de dieren voorop kwamen te staan, sprak vanzelf. De dierenwereld was, eer de mensch verscheen, de hoogste en machtigste uiting van creatuurlijk leven. Reeds de plantenwereld stond hoog boven de elementen en het stof der aarde. Maar hoeveel hooger stond niet nog de leeuw boven de lelie des velds, in veelheid van kracht en in vrijheid van beweging. Duidelijk moest alzoo in de eerste plaats uitkomen, dat de mensch ook over de dierenwereld de koning der Schepping zou zijn. De leeuw de koning van het woud, maar de mensch met heerschappij bekleed ook over de machtigste en prachtigste verschijning in de dierenwereld. Iets waar te meer in lag, omdat, naar physieke kracht en grootschheid van verschijning gemeten, de leeuw het zoo verre van den mensch won, en de dierenwereld als heel een heirleger zich schaarde om het één*e*, bij vergelijking genomen, zoo zwakke menschenpaar. De hooge gedachte Gods om na plant en dier *den mensch* te scheppen, te scheppen naar zijn beeld en gelijkenis, doordrong alzoo den komenden loop van heel de historie dezer wereld, toen het hoog gebod uitging, dat die schijnbaar zoo kleine en zoo nietige mensch met *heerschappij over geheel de aarde* zou bekleed zijn. Hierin lag de allesbeheerschende tegenstelling tusschen *geest* en *stof*. Ook in de hoogere dierenwereld, ja tot zelfs in insecten als de mier en de bij, is ongetwijfeld een geestelijk element ingeschapen, maar zwak, zich niet ontwikkelend, blijvend wat 't eenmaal is, gebonden in het instinct, en slechts in zeer zwakke mate door vrije wilskeus werkend. Bij het dier als zoodanig heeft het stoffelijke nog altoos het overwicht. Maar anders, geheel anders was dat in den mensch. In den mensch is het geestelijk element het beheerschende. Ook physiek kan hij kracht oefenen, maar dit is bijzaak, en hoe hooger de mensch klimt, hoe meer hij zelfs van het gebruik van de physieke macht afziet, om al zijn kracht saam te trekken in zijn geest. Het Goddelijk bestel om den mensch *heerschappij over heel de aarde* te geven, rustte alzoo op de onomstootelijke, en in heel het scheppingsplan besloten grondgedachte, dat de geest heerschen zou over de stof. In hem zelf zou de geest heerschen over het vleesch, en door die heerschappij van den geest over het vleesch, zou hij die geestelijke meerderheid oefenen, die hem als geestelijk wezen de heerschappij schonk over heel het aardrijk, over al Gods schepping hier beneden, over gansch deze wereld.

Nog dieper gaat deze grondgedachte, doordien het woord, dat God sprak, deze heerschappij van den geest in den mensch in rechtstreeksch verband plaatst met zijn geschapen zijn naar Gods beeld en naar Gods gelijkenis. Geest op zichzelf is, gelijk we opmerkten, ook in het dier aanwezig. Steeds spreekt de Schrift het uit, dat niet alleen de mensch, maar ook het dier een *ziel* heeft. Reeds in het Scheppingsverhaal komt dit sterk uit. Het begint zelfs reeds bij de visschen. „God, zoo lezen we in Gen. 1: 21, schiep alle levende wriemelende *ziel*, welke de wateren overvloedigl*ijk* voortbrachten". En evenzoo lezen we in vs. 24, als het aan de schepping der landdieren toekomt: „De aarde brenge levende *zielen* voort, naar haren aard, vee, en kruipend en wild gedierte. En het was alzoo". Sterker zelfs nog staat het in vs. 30: „Al het gedierte der aarde, en al het gevogelte des hemels en al het kruipend gedierte op de aarde, *waarin een levende ziel is*." Het onderscheid tusschen den mensch en het dier is alzoo niet, dat wij een ziel hebben en de dieren niet. Integendeel, een ziel is ons met de dieren gemeen, en onze hooge voortreffelijkheid is niet daarin gelegen dat wij óók een ziel hebben, maar dat God zelf in ons blies den adem des levens, en ons schiep als drager van zijn Goddelijk evenbeeld. *Geest* is een algemeene term, *ziel* is een uitdrukking van algemeene strekking, maar wat op ons als menschen een eigen stempel en het hoogste merkteeken drukt, is noch dat we geest, noch dat we een ziel hebben, maar dat in ons geestelijk zieleleven zich afspiegelt het eigen beeld van God. Er is een opklimming in de schepping, van het *stof* tot de *plant*, van de *plant* tot het *dier*, en van het *dier* tot den *mensch*. Dit alles gaat van God uit en komt door zijn machtwoord tot stand, maar eerst in den mensch sluit zich de keten, doordien in den mensch Godzelf zijn eigen *beeld* afdrukt.

Deze hooge roeping van den mensch is niet alleen uitgesproken in het innerlijk raadsbesluit Gods, toen God sprak: Laat ons alzoo den mensch maken, — maar is ook als heilige ordinantie aan den mensch zelf afgekondigd, en hem als hoog gebod op zijn omwandeling op aarde meegegeven. De pas geschapen mensch moest zich wel klein en schier machteloos gevoelen tegenover de macht der natuur en der dierenwereld die hem omringde. Zelfs al waren in het paradijs nog de verwoestende machten der natuur niet ontketend, zoo moest toch de majesteit der schepping hem imponeeren, en hij zich tegenover het tallooze heir der dierenwereld verlaten en klein gevoelen. Zelfs aangenomen dat het verscheurende element nog niet uit den aanblik der machtiger dieren hem toesprak, zoo zag de mensch toch wezens voor en om zich, van veel machtiger afmeting en in veel grooter aantal. De vraag, welke zijn rang en plaats in die wereld en tegenover die wereld zou zijn, drong zich daarom terstond aan hem op. En op die vraag nu geeft God de Heere den pas geschapen mensch onmiddellijk dit antwoord: „Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt u en vervult de aarde, *en onderwerpt haar, en hebt heerschappij*." (Gen. 1 : 28). Zoo werd de mensch door God-zelf tot koning over zijn schepping, over heel deze wereld, over heel deze aarde gekroond. Het *hoe* verstond de mensch nog niet. Het was een volstrekt onopgelost raadsel, dat in deze ordinantie Gods tot hem kwam. Hij, de physiek zwakkere mensch, tenger, slank en klein in zijn zienlijke formatie, die slechts van stap tot stap zich kon voortbewegen, en niet dan zijn twee handen tot zijn beschikking had, zou heel die aarde, heel die wereld niet alleen bezitten en doorwandelen, neen, hij moest ze aan zich *onderwerpen*. Dat wees op verzet, op tegenstand. Het wees op een inspanning van kracht, die dat verzet zou moeten breken. Af hankelijk van die natuur als hij zich voelde, moest omgekeerd heel die natuur af hankelijk van hem worden. Ze mocht niet alleen hem niet overheerschen, maar hij moest heel de natuur beheerschen. Zóó beheerschen, dat ze ten slotte geheel aan hem onderworpen was, en zoo onderworpen, dat zijn heerschappij, zijn koninklijke overmacht, en zijn geestelijke overheersching, een vol strekt feit zou worden.

In den 8sten Psalm heeft David die heerschappij van den mensch over de natuur bezongen, als geldende ook voor onzen gevallen, onzen zondigen staat. Zijn zang jubelt niet over den mensch in het paradijs in zijn ongebroken toestand, maar over den mensch, gelijk hij in zijn dagen was, en gelijk hij zelf zich als mensch kende. Vandaar zijn diepe verwondering. In zich voelt, voor zich ziet hij den mensch in zijn gevallen staat, den mensch in zijn gebrokenheid en ellende. In al haar diepte voelt hij daarom de tegenstelling tusschen den nietigen, zondigen mensch en de majesteit des Heeren HEEREN. En nu bezingt hij het, hoe God zelfs uit den mond der kinderkens en der zuigelingen zich lof heeft bereid, en hoe Hij door zijn macht over het hart der zijnen den vijand en den wraakgierige terugwerpt. Dit vermelden van „den vijand en den wraakgierige" bewijst alzoo, dat hij handelt van den mensch in *zijn* dagen, niet van den mensch in het paradijs. Vandaar dan ook zijn uitroep: „Wat is de mensch, dat Gij zijner gedenkt, en het menschenkind dat Gij hem bezoekt." Het is juist ter oorzake van het zondige in den gevallen mensch, dat de tegenstelling tusschen wat hij innerlijk is en datgene waartoe God hem roept, zich zoo scherp voor hem afteekent. En van dien mensch nu jubelt David: „Gij hebt hem een weinig minder dan de engelen gemaakt, en *hebt hem met eere en heerlijkheid gekroond*." Nogmaals dus de *kroning* van den mensch. Het bekleeden van den mensch met *koninklijke* heerschappij; iets wat nog sterker uitkomt in vs. 7: „Gij doet hem *heerschen* over de werken uwer handen, *Gij hebt alles onder zijne voeten gezet*". Dat „onder zijn voet zetten" toch is de vaste Oostersche uitdrukking voor de macht en heerschappij van *den Koning*, gelijk dan ook van den Christus geschreven staat, dat hij „al zijn vijanden aan zijn voeten zal onderwerpen". Zelfs wil meer dan één uitlegger, en onder deze Calvijn, de uitdrukking: „een weinig minder dan de engelen gemaakt," zoo verstaan alsof te lezen ware: „Gij hebt hem weinig minder dan een God gemaakt". In het Hebreeuwsch toch staat hier het woord *Elohim*, wat in den regel van God gebezigd wordt. En het valt niet te ontkennen, dat deze opvatting poëtisch schooner is, en dat omgekeerd de vergelijking met de engelen te dezer plaatse iets mingewoons heeft. Daar echter beide vertalingen zich verdedigen laten, gaan we hierop niet nader in. Vaststaat, en dit is hier hoofdzaak, dat ook in den 8en psalm een heerschappij, als door God aan den mensch verleend, bezongen wordt, die aan den mensch de *Koningskroon* op het hoofd drukt.

Intusschen spreekt het vanzelf, dat hiermede niet *kan* bedoeld zijn, dat elk afzonderlijk mensch tot het uitoefenen van deze heerschappij in vollen omvang zou geroepen zijn. Het kind kan den leeuw niet aan. De zwakke vrouw kan niet worstelen met den Behemôth. Niet één mensch op zich zelf kan heerschen over alle werken der schepping. Wat hier den mensch wordt verleend, wordt verleend aan *de menschheid*, wordt toevertrouwd aan *ons menschelijk geslacht*. De *mensch* moet vruchtbaar zijn en zich vermenigvuldigen. Uit het eerste menschenpaar moet de menigte van menschelijke heirlegers zich ontwikkelen. Niet alzoo op den enkelen mensch, maar op de veelheid van de kinderen der menschheid wordt hier gedoeld. Niet in één geslacht, maar in de achter elkaar opkomende geslachten, zal de heerschappij over de natuur gevestigd worden. En eerst in dien zin de mensch genomen, zal het waar blijken, dat *de* mensch machtiger zal blijken dan alle machten en krachten der natuur om hem heen. Niet ieder mensch op zich zelf zal koning zijn, maar *de mensch*, als uitdrukking van heel de soort genomen, zal met heerschappij bekleed worden. Keer op keer zal er een mensch als slachtoffer vallen van de woede der elementen, door leeuw of tijger gemoord of door de golven verzwolgen worden; maar *de* mensch, als uitdrukking van het geheel genomen, zal in den strijd tegen het wild gedierte de hooge hand hebben, en over alle krachten en elementen triomfeeren. Vandaar, dat in het Nieuwe Testament deze jubelzang van David op den Christus wordt overgebracht, omdat in hem eerst de wezelijke Mensch-koning verschenen is. Maar juist dit toont, dat het Koningschap van Christus niet in hem als *Zone Gods*, maar in hem *als Zoon des menschen* is te eeren, en opkomt uit de koninklijke heerschappij, waarmeê God zelf in het paradijs den mensch bekleed had. En die heerschappij nu kleeft niet aan zijn physieke kracht want één stier werpt den sterksten man de lucht in of loopt hem overhoop. En ook kleeft ze niet in zijn ziel, want de moed van den leeuw komt evenzoo uit zijn leeuwenziel, en niet uit zijn muil of klauw op. Neen, ze kleeft in ons geschapen zijn naar den Beelde Gods. Het is een Goddelijk op den mensch gelegde heerschappij, waarin God, *door* den mensch, Zichzelven verheerlijkt.

Er is alzoo, naar luid der scheppingsordinantie, geen zweem van strijd tusschen de hooge heerschappij onzes Gods en de afgeleide en opgedragen heerschappij der menschen. Veeleer vloeit de één*e* uit de andere voort. Heerschappij is zoozeer in het beeld onzes Gods een onmisbare trek, en zoo zeer het hooge teeken zijner souvereiniteit, dat een naar zijn beeld geschapen creatuur *zonder* zulk een afgeleide heerschappij volstrekt ondenkbaar ware. Die heerschappij over de natuur komt niet bij den mensch bij, neen, ze ligt in zijn eigen wezen als mensch gegrondvest. Zonder die heerschappij zou hij geen drager van Gods beeld kunnen zijn. Heerschte *hij* niet over de natuur, dan zou de natuur over *hem* heerschen. Niet hij, het creatuur *met* den geest, maar de brute stof, het woeste, wilde creatuur *zonder* geest zou hem meester zijn. Het hoogste creatuur zou onderworpen zijn aan het lagere, en het beeld Gods zou in den mensch vervalscht en in zijn tegendeel verkeerd worden. Juist dit nu is veel te veel uit het oog verloren. Het beeld Gods is veel te eenzijdig op geestelijk en godsdienstig gebied gezocht. In het heilige alleen heeft men de uitdrukking van de gelijkenisse Gods in den herboren mensch pogen te ontdekken. En toch, dit kan, dit mag niet. Onze belijdenis van onzen God is, allereerst zelfs, dat we gelooven „in God Almachtig, den Schepper des hemels en der aarde". Zijn Almacht, zijn Souvereiniteit staat op den voorgrond. Alwie dit uit het oog verliest, verloopt in mysticisme of verliest zich, eer hij 't weet, in de peillooze diepte van het pantheïsme. De Almachtige is zijn naam, de Allerhoogste zijn eeretitel, en die Almacht is zijn *Heerschappij*, zijn overhoogheid over alle creatuur, zijn koninklijk-souvereine majesteit, waarmee Hij alle schepsel aan zijn voeten onderwerpt. En hoe wilt ge dan, dat er een creatuur zal optreden, dat „drager van zijn beeld en zijn gelijkenisse" zal zijn, indien ge uit dat creatuurlijk beeld den hoofdtrek, den grondtrek van het Goddelijk wezen uit neemt, en u op het zedelijk en religieus gebied terug trekt. En juist hierom nu moet er nadruk op gelegd, dat in de Scheppingsordinantie en in het Scheppingsverhaal bij de kenteekening van het beeld Gods, waarnaar we geschapen zijn, zelfs met geen woord 't zij het zedelijke, 'tzij het religieuse leven vermeld wordt, maar dat alle nadruk voor de kenschetsing van het beeld Gods in ons, eeniglijk valt op onze *koninklijke heerschappij over heel deze aarde*.

„Ik zie een amandelroede."

Wijders geschiedde des Heeren woord tot mij, zeggende: Wat ziet gij, Jeremia? En ik zeide: Ik zie eene amandelroede.
Jeremia 1: 11.

De amandeltak bot in het Oosten vóór alle andere vruchttwijgen uit.

In Januari bloeit de amandelroede, en in lentemaand plukt men reeds haar vrucht. Ze komt niet *achter* 't overig geboomte aan, noch ook gaat ze met ander vruchthout *gelijk* op. Neen, de amandeltak prijkt met zijn bloesem, als geen andere tak nog uitliep, en werpt zijn vrucht reeds af, als anderer bloesem pas ontluikt. Vandaar is de amandelroede de zinbeeldige uitdrukking voor vroeg, snel, krachtig zich ontwikkelend leven. Jeremia zag die amandelroede in zijn roepingsvisioen. „Wat ziet gij, Jeremia?" vroeg hem de Heere. „Een amandelroede" luidde zijn antwoord. En de Heere hernam: „Gij hebt wel gezien, want Ik zal wakker zijn over mijn woord om dat te doen". Eer het volk 't vermoedt zal mijn oordeel, en eer iemand het gist, zal mijn redding nabij zijn. Aan het toeven, wachten en verbeiden is een eind gekomen. Ge zaagt de amandelroede, Jeremia. Wees dan zelf wakker en vertraag niet. Groote dingen zijn komende. Ik, uw God, „zal wakker zijn", wees gij mijn wakkere profeet.

Hierin weerklinkt Pascha-taal. Er spreekt opstandingskracht in. Wakker worden is altoos een opkomen uit de bedwelming, een opwaken uit de sluimering, een verrijzen uit den droomenden slaap. De natuur dook in haar winterslaap weg en een verstijving als des doods bond haar in windselen, tot de bloesem aan de amandelroede in deze schaduwen des doods weer 't eerste teeken van leven vertoonde. Weer uitbotting voor verstijving, weer het zetten van den knop voor dorheid, weer kleurige bloesem voor de vaalheid des doods. De zwakke twijg zich in haar bloesemomhulsel, als het nieuwe, jonge leven triomfeerend over de verstijving der natuur, omhooghe*f*fend. En wat vaalgrauw grimde, klaart in vriendelijken lach op. Wat in de kluiten verhard was, wordt onder de terugkeerende zonnekoestering lenig en rul. Overal ritseling, allerwegen werking. Na den bloesem die uitbot, het groene blad dat zich uitwikkelt. Tintelend leven alom uitkomend. Dat is de lente. Maar de amandelroede gaf 't sein, was er het eerst. Zij was de voorbode. Het is of van haar de stem, die 't alles wakker riep, uitging. „Ik zie een amandelroede!" wat is dat anders dan de profetie van het leven dat komende is, maar een profetie niet in 't woord geuit, maar in 't leven verzinbeeld. De eersteling uit den dood der natuur. En daarmeê voor ons 't gemerkte beeld van den eersteling uit den dood van den geest. En daarom opwaken, wakker worden, in jeugdige frischheid de kracht van het nieuwe geestesleven openbarend. Wie zeggen kan: Ik zie een amandelroede! die ziet het werk Gods dat doorbreekt, de réveil in Gods geestelijke schepping. Die ziet, die weet: Nu komt het. Het leven wreekt zich op den dood!

Aldus moet de gewaarwording geweest zijn, die de Maria's en de jongeren vermeesterde, toen ze in diepe ontroering den verrezen Heiland voor zich zagen. Zoo heel anders dan toen hij zijn kruis voortsleepte, en op den weg onder het kruis bezweek. Nu in de volle schittering van het nieuwe leven. Nog wel een aardsche, maar toch reeds een ten deele hemelsche verschijning. Met zoo geheel andere uitdrukking in zijn diep doordringend oog. Met een verheerlijkten trek op zijn gelaat. Triomf in heel zijn houding en gestalte. Hen verblindend en toch boeiend. Een ander en toch dezelfde. In hooger toon, maar toch deselfde klank in zijn stem. Geheel zijn